

Srijver: W.J. Volders

Umslaag: W.J.Volders

ISBN: 9789463428897

Oetgever: De Limburger

Wum Volders

De srijver vaan dit book woort in 1934 aon de Kannerweeg in Mestreech gebore. Nao de kleutersjaol oonder de Theresiakere en de lieger sjaol vaan de broeders vaan de Beyaart ging heer nao de HBS in 't villapark en de Riekskweeksjool op de Groete Grach. Nao de militaire deens woort heer in 1957 es lieraar aongestèld aon drei hoeshajdsjaole en in 1958 kreeg heer un baon vaan 40 lesse per week aon de hoeshajdsjaol Stella Maris aon 't Antoniusplein in de binnestad vaan Mestreech. Daor woort heer in 1963 plaatsvervangend dirrekteur en later dirrekteur. Heer bleef dat aon versjèllende sjaole tot aon zien pensjoen in 1997

In 1963 waors heer de ierste mannelikke dirrekteur aon un hoeshajdsjaol in Limburg. In dit book vertèlt heer aon de hand vaan un rits interessante en ammezante gebäörtenisse euver zien belevenisse in 60 jaor oonderwies in Mestreech.

INLEIJING.

In un bijeinkoms mèt aw kollega's kaom ter spraoke, dat 't toch zoe jaomer waor dat vääol vaan wie veer us vreuger in 't oonderwies móste gedrage, wat veer mètmaakde of móste doen, in 't vergeetbook dreig te gerake. Iech höb toen beslote te goon sjrieve. Iech bin geine sjrijver en zeker geine romansrijver en dit book is daan ouch neet mie es un bijeinraapsel vaan verhaole en besjrijvinge vaan gebäörténisse die iech zellef höb mètge-maak en veranderinge die in sestig jaor in ut Mestreechter oonderwijs en ouch euveral anders höbbe plaots gevoonde. De veranderinge waore groet. Vergeliek de bemeujénisse vaan 't bestuur mèt de sjaol vreuger en noe, de sjaolreize die vreuger nao de hoeshajdbäörs góngé en de reize vaan noe nao Spanje of Tsjechie, de oetgave van 30 gólde per maond in 1909 en de mie es ein miljoen per maond toen iech in 1997 mèt pensjoen góng.

In de verhaole vertèl iech MIEN meiningen en neet eederein zal 't dao mèt ins zien. De verhaole die iech vertèl zien allemaol ech gebäörd en höb iech zellef mètge-maak. Vääol vaan de lui oet de verhaole leve nog en iech dink dat neet eederein 't leuk zal vinde herkint te weure. Iech höb daorum de mieste naome veranderd en boe nudig ouch de plaots boe 't verhaol ziech aofspäölt. Iech höb mèt dees verhaole ouch neet de bedoeling iemand te kwetse of ter verantwoording te roepe. Iech wèl allein e stökske historie bewaore. Avventouw is mien oordeil euver zoewel luij es instèllinge verdomp hel, iech blijf ouch bei dat oordeil en num dao niks vaak trök. Geer es lezer moot de verhaole wel zien in de tied dat ze späölde. Unne pastoer, dirrekteur of lieraar had,

in 1941 toen iech veur 't iers mèt 't onderwijs kinnes maakde, en ganse aander funktie en plaots in de sameleving es in 1997, toen iech nao bijnao 60 jaor aofsjeid naam vaan dat onderwijs.

De foto's in dit book zien op un inkele nao, allemaol door miech zelf gemaak. De persoene die d'r op staon höbbe vreuger allemaol touwstumping gegeve tot 't make en publisere van de foto's. Toch höb iech geprobeerd hun op te spore um te vraoge of ze bezwoer hadde tege publicatie in dit book. Dat is miech echter mer veur un hiel klein deil gelök.

N.B. Dit book in 't Mestreechs dialekt is un verkorte oetgave en bewèrking vaan 't ieder versjene book: "60 jaar ervaring in het onderwijs van Maastricht", door miech ieder gesjreve in de taol die noe met AB weurt aongeduid en boe in me soms un haaf bladzijde nudig heet om te laote begriep wat me in 't Mestreechs mèt ein woord kin laote veule. Weiher in dit book zult geer dao un veurbeeld vaan vinde. Wee interesse heet in 't ieder versjene book, kin 't bestèlle bei de webshop vaan de Limburger of bei edere normale bookhandel. 't ISBN is 9789461935021

Iech wins uuch vööl leesplezeer.

Aon 't ind vaan dees inleijing wèl iech nog Funs van Thor bedaanke dee miech gehollepe heet dit book zoe good es meugelek in 't Mestreechs op te sjrive.

OETTRÈKSEL OET 'T VERSLAAG VAAN DE BIJEINKOMS VAAN DE HOESHAJDELEKE KOMMISSIE VAAN DE VEREINIGING HOESHAJDSJAOL VAAN DEN ACHTTIENDE DECEMBER 1909

Dit verslaag mèt mien kommentaar dao op steit gans, zellevers mèt un kopie in handgesjreve vörm, in 't ieder in de inleijing aongehaalde book euver 60 jaor oonderwies.

Wat betröf de dames die lid waore vaan dees kommissie, moot iech oet de vermelde naome konkludere dat 't allemaol dames waore oet sjieke Mestreechse families zoe es: Schreinemacher, Merckelbach, van Oppen, Dankelman, Mesker, Indemans, van Aubel en Gadiot. Die Mevrouw Anna Gadiot waos de sikkertaresse die ouch 't verslaag sjreef en boe later Annadal nao geneump is umtot zij de grond gesjoonke heet boe 't hospitaol op gebouwd is.

Dat 't sjieke dames waore bliek ouch oet de goodkääring en onderteikening vaan 't verslaag. Dao steit neet: "goodgekeurd meh approuvé". In deen tied en zellefs tot aon de twiede groete oorlog, woort bij vääol sjieke families en families vaan kunsteneers in Mestreech thoes Frans gesproke.

De dames vaan 't bestuur bemeujde ziech mèt vaan alles, de aansjaf vaan un taofel veur in de keuke, de besteijing vaan de drei cent die de meidskes edere week mooste mètbringe en nog vääol mie vaan die kiksoserije.

Um e bitteke inziech te kriege, hijj e paar bedrage boe 't toen euver góng. Op 't ind vaan 't twiede kwartaol had de penningmeisterès in kas twee gölde en achenvieftig en unne have sent. Oontvaange in 't twiede kwartaol daartig gölde. Oetgegeve in 't twiede kwartaol zèsentwintig gölde en

viefenzevetig en 'ne have sent. Waor op 't ind vaan 't kwartaol vief gölde en dreientachtig en unne have sent in kas.

Opmèrkelik is dat:

- A. Noets gesproke woort euver lierlinge meh altied euver meidskes vaan drei soorte aofkoms:
 - 1 De groep meidskes vaan de Mathiasperochie.
 - 2 De groep meidskes vaan de volleksboond.
 - 3 De groep febriks en aander meidskes.

- B. De deftige dames vaan 't bestuur op hoesbezoek góngge bij de meidskes die neet regemaotig naor sjaol koume.

- C. De kommissie prijze oetdeilde es de meidskes de sjaol góngge verlaote.
De bèste kraoge unne lap stof veur 't make vaan e kleid de twiede pries waor unne lap stof veur 't make vaan un bloes en de aandere kraoge e sjölkske.

- D. De dames vaan de commissie ziech aon de geng hele mèt allemaol onbenullige dinger meh euver onderwies, doelstellinge, lierplanne of organisatie woort noets gesproke. Noe in uzze tied zien besture, dirrekties en lierkrachte dao daog, nein weke, per jaor mèt aon de geng.

In dee kaje mèt un dikke grijs gespikkelde kaft steit nog vääö mie boe vaan veer noe dinke, wat mooste ze dao toch mèt, meh 't zou te wied goon dit hijj allemaol aon te hole.

OETTRÈKSEL OET DE PROSPEKTUS VAAN DE “Vaksjaol veur meidskes Villa Wieckerveld”

De vaksjaol waor bedoeld es vakopleijing. De meidskes die touwgelaote wouwe weure, mooste minstens de liegere sjaol mèt good gevolg doorloupe höbbe.

De Mestreechse vaksjaol had es doel: vrouwe en meidskes e vak te liere zoe dat ze in staot waore zellef in hun leves-oonderhoud te kinne veurzien. Dat doel kump bij miech raar euver umtot in de jaore daartig, toen dizze prospektus is gesjreve, tot achter in de jaore zestig in 't katholieke Zuije en dus ouch in Mestreech meidskes oontslage woorte op de daag dat ze veur de kèrrek trouwde.

Dat de prospektus oet de jaore daartig is, weite veer umtot 'r oonderteikend is door de dirrektries vaan die sjaol, un zekere mejuffrouw de Grebber die in de Limburger Koerier vaan 6 Mei 1933 genump weurt es gekommiteerde bij de eksames vaan de kweeksjaol veur onderwijzers.

Genumde opleijinge zien onder aandere: nejeers veur lievegood, costumnejeers, höllep in de hoeshajding en hoeshajdkundige. Ouch weurde in dizze prospektus vööl daag- en aovendkursusse genump veur vrouwe en meidskes die euverdaag wèrkde.

Lèsgeld moos veuraof betaold weure en de lierligen mooste e ketoune kleid met witte boezeleer höbbe en in de kooklesse ouch gösselmouwe, pannelappe en un möts om de haore te bedekke.

De lierlinge woorte verdeild in de soorte: meidskes mèt genög veuropleijing, Meidskes oet hiel eenvoudige families en meidskes die euverdaag al werkde.

SEKSUELE VEURLIECHTING IN DE JAORE 50 vaan de veurige ieuw.

Op un kattelieke hoeshajdsjaol, boe un ierweerdige zuster de baas waor, woort in deen tied allein achter geslote deure vaan de dirrektiekamer euver seks en veurliechting gesproke. Wee dao örges aandere op sjaol euver durfde praote waor unne vierik en gevierlek. Had zoe iemand nog gein vaste aonstelling kós heer of zie wel vergete die oets te kriege.

De hël feite lete evels dudelik zien dat veurliechting op dit punt hoegs noedzakelik waor. Eeder jaor weer mooste un aontal lierlinge de sjaol verlaote umtot ze un keend ginge kriege. Die lierlinge waore dèks neet awwer es veertien of vieftien jaor en waore zellevers nog kinder. Ze waore in verwachting geraak nao get oongelukkige späölseikes of get geroemel mèt meidskes en junkskes oet de buurt. Ouch kwaom ut dèkser veur dat ze in verwachting raakde vaan unne aordige naober oet dezellefde bouw of vaan unne kinnes vaan thoes dee mèt hun get späölseikes deeg en hun daoveur e stukske aondach en genegeheid gaof, boe hun awwers geine tied of plaots veur hadde. Toen in 1959 opins miejer meidskes vaan sjaol in verwachting raakde , waor 't zellefs de dirrektries dudelik dat dao get moos gebäöre. De pestoer vaan Sint Mathijs, de parochie boe in de sjaol laog, woort gevraog wat te moote doen. De al get awwere en ouch veur die daog al get awwerwetse pestoer wis ziech met de vraog geine raad en gaof ze door aon unne keplaon dee ouch godsdeensles gaof aon alle twiede klasse.

De keplaon deech de dirrektries ut veurstel in alle twiede klasse ut houwelik te behandle. Um de lesse ech te kinne laote lieke

moos de sjaol zörrege veur e broedskleid en un zwart pak met unne slippejas. Miets, un hiel aordig en besjaof keend woort aangeweze es bruidsje en Agnes die miejer op unne jong es op e meidske leek umtot ze nog niks in de bloes had moos es broedgom fungere.

De veurliechting ging es volg: de keplaon vertèlde in eeder twiede klas oetvoerig euver de gaank vaan zake bij de trouwseremonie. Wat mooste broed en broedgom doen in 't stadhoes en in de kèrrek. Boerum 't broedskleid wit waor. Wat de rol vaan de awwers en de getuige waore en woerum die daobij mooste zien. Miets en Agnes mooste in eeder twiede klas es broedspaar opdrave, aon ein 't jaowoord geve en un bleke ringkske aon de vinger steke. Hiel veurnaom waor dat veur eederein dudelik waor dat zoe'n jaowoord veur 't ganse leve tèlde en dat 'st pas kinderkes möchs kriege es te getrouwd waos. Boe die kinderkes daan vaandan kwaome woort neet vertèld, dat kreegs te hure vaan de pestoer vaan de parochie vaan 't meidske boe e stèl zich moos aongeve es ze wouwe trouwe. Euver wie ste moos veurkómme unne dikke boek te kriege woort hielemaal neet gesproke want veurbehoedsmiddele waore toen en zien dat noe nog volgens de lier vaan de kèrrek op straffe vaan de hèl verbooje. Trouwes wat had dee gooie mins euver antikonseptie moote vertèlle es heer de konseptie moos doorverwieze nao de houwelikslèsse die 'st veur 't trouwe in de kèrrek kraogs vaan de pestoer.

Dat 't sjaoljaor daonao gein lierlinge in verwachting kwaome zal zeker mie gelege hōbbe aon 't touwval es aon de veurliechting vaan de euverigens aordige keplaon.

DE MISERICORDE OF WEE IS MIEN MEER ?

Miserecorde kump oet 't Latien en beteikent: kompassie of bermhertigheid.

Miserecordia waos un dochter vaan Erebus, en waos un Griekse godin boeveur in Athene unne tempel waos gebouwd boe de ongelökkige un touwvlöchtsplaots kóste vinde.

Es iech op d'n televisie wel ins nao 't program "Spoorloos" kiek en zeen wieväöl lui die oets es keend aongenome woorte, op zeuk zien nao hun awwers, moot iech altied dinke aon de meidskes vaan de jaore 50 en 60 vaan de Miserecorde in Mestreech. Die, soms nog zier jong kinder, waore oongetrouwd in verwachting geraak. Ze woorte um de sjan veur de familie te verberrege ondergebracht in un aajt kloester in de binnestad vaan Mestreech. Dat waos veur de joonk ongetrouwde meerkes, soms zellef nog kinder, oet miestal erm families, 't einige alternatief veur abortus. Trouwe waos miestal neet meugelik umtot de pa oonbekind of al getrouwd waor of zellef gein inkómme had um te kinne rondkómme. Un aander belètsel um te trouwe, waos dat broed en broedegom väöl te joonk waore en gein touwstumming krege um veur de wet te trouwe.

De meidskes bleve in't kloester tot nao de bevalling. Dit kloester droog de naam "Miserecorde" laog in de Cappelijnestraot, in 't gebouw woe later 't City Centrum kwaom, en woort geleijd door nonnen. In dit kloester woorte de meidskes min of mie behandeld es gevaangene. Allein nao boete goon mochte ze neet en ein of twie kier per week kaome ze in de rij, onder streng touwziech naor us hoeshajdsjaol um lès te krieger in koke vaan un kookjuffrouw en godsdeens vaan unne keplaon. Mesjien vraog geer uuch aof, woerum godsdeens en gein kinder-

verzörging of zoe gèt? 't Antwoord is hiel simpel. Godsdeens waor in deen tied, zeker op kathelieke sjaole in 't Zuije un hiel veurnaom vak en kinderverzörging waos neet nudig, want dees ongetrouwde meidskes mooste hun keend dalek nao de geboorte aofstoon. De meidskes mochte hun keend nao de geboorte zellefs neet zien. 't Keend woort weggenome en örges aandere ondergebracht. Dit waor um te veurkome dat unne band oontstound tössen de meer en 't keend. Dees meneer vaan doen liek us noe oonminselik en waos 't toen zeker ouch. Toch maag geer dat de nonnen en hun lekehelpsters neet koelik numme. Veer moote 't verhaol zien in deen tied, midde jaore vieftig vaan de veurige ieuw. Toen waos 't veur ongetrouwde meujerkes oet un èrm familie oonmeugelik allein e keend op te laote greuije. D'r waor toen geine sociale deens en d'r waore gein wèttige regeling veur bijstand. De nonnen en hun helpsters probeerde d'r veur te zörge dat dees kinder betere meugelikhede kraoge es hun meerke ze kós geve. Me zaog dat toen zoe en dat woort ouch door eederein aongenome.

't Tristige verhaol vaan de oongelökkige moojers oet de derde wereldlèn in 't ieder genump program "Spoorloos", waos gooi vieftig jaor geleije ouch in us febriksbuurte nog de hel werkelekheid. 't Is daorum tot iech miech bij t zien vaan dat program wel ins aofvraag: wie vääöl vaan die kinder oet dat aajd nonnekloester noe op zeuk zien naor hun meer.

DE RADIO VAAN MA MAYS.

In de vieftiger jaore zaot in mien klas e meidske dat Mia Mays hëdde. Ze woende met häör meer en e jonger breurke in un einkamerwoening op de derde verdeping vaan unne bouw op 't plein woe ouch de sjaol laog. 's Zomers es 't werrem waor en alle vinsters ope stoonte kós iech vaan oet mien klas op de twiede verdeping bij de familie nao binne kieke. Es de meer vaan Mia in 't vinster laog kós ze alles zien wat in mien klas gebäörde. Ze deeg dat regelmaotig en gaof ouch kommentaar es ze meinde dat in de klas gèt gebäörde, dat volges häör neet waor zoe es 't huurde. Unne kier hëb iech häör ins gevraag of ze ouch e rekenbeukske wouw hëbbe, zoetot ze ouch de somme kós make. Ze wouw dat wel en iech waor verpópzak toen ze op de achterkant vaan un tuut vaan de Gruyter häör hoeswerk mèt gaof aon Mia, um 't door miech te laote naokieke. Mia waor gei lestig keend meh zellefs e vruntelik meidske. Ze zaog altied oonverzörreg en voel oet en rook ouch neet fris. Un deil vaan häör klasgenote zagte dat ze stoonk en wouwe neet neve häör zitte. Iech hëb noets d'n indrök gehad dat 't Mia get kós sjele meh iech voond 't toch neet wie 't ziech huurt en ouch wel pienlik. Iech besloot daorum zoe gaw meugelek, op 't jaorliks verpliechte hoesbezoek te goon en häör meer te vraoge d'r ins op te lètte dat Mia zich get beter verzörgde. De ierste kier dat häör meer weer in 't vinster laog, zag iech häör dat iech nao sjaol eve langs kaom. Toen iech de kamer, boe iech vaan oet mien klas allein 't plefóng kós zien, binnekwaom wis iech neet wat iech zaog. D'r waos eine stoel en in unne hook vaan de kamer laog un matras mèt get dekes op de vloer. De res vaan de meubels bestoond oet e paar veilingkiste en e paar plenk op twie sjaoge.

Langs de moer waar un touw gespanne woe aon get kleijer hónge. Ouch stoonte d'r e paar veilingkiste mèt ketele en serviesgoed. Weijer stoont 'r in de kamer nog ei klein keske, un Braobantse kachel en unne pómpestein met unne kaajdwaterraon. Ouch stoont in unne aandere hook e klein täöfelke mèt dao op unne plano stereo radio vaan 't merrek Erres. Dee radio kosde toen mie es iech es lieraar in eine maond verdeende. 't Gezin Mays bestoont oet meer, Mia en nog e kleiner breurke. Unne maan had iech noets gezeen en oet 't verhaol vaan meer kós iech ouch neet opmake tot dee debei huurde. De familie leefde in un kamer woe wel èllentrik en water waar meh gein gaas. Op de gaank waar un poepdoes veur de ganse etaasj boe veer families woende. Un badkamer of doesj waar d'r neet. De familie moos rond koume vaan zevetien gólde en veertig cent in de week vaan de gemeente. Vaan de St. Vincentiusvereinigung kraoge ze niks umtot ze 's Zoondags neet nao de kèrrek gónge. De St. Vincentiusvereinigung waar un sjariteitsvereinigung vaan de parochie die errem luj óndersteunde en bestuurd woort door dames en hiere vaan de betere katholieke families. Toen iech ma Mays veurziechtig vertèlde boe iech veur gekoume waar, bleek ze dat gaar neet erreg te vinde en ze waos t'r ouch neet koed veur. Ze voond dat d'r tegeswoordig te väärlieke sjieters op sjaol zaote en dao hoofde ste diech toch niks vaan aon te trèkke. De sjaol waos toch neet um aon de kinder te ruuke meh um aon de kinder te liere. Iech höb toen weijer ouch neet mie gevraag get aon de verzörging vaan Mia te doen. 't Waos miech dudelek dat in de situatie boe in dees familie moos leve de gewinste verbetering neet meugelik waar. Toen iech vertrok vroeg meer of iech gein interesse had in häöre stereo-radio. Es iech häör 't bedraag gaof dat ze nog moos aoflosse, kós ze unne nuije Philips aonbetaole. Dee vónt ze toch sjoener.

FIEN VAAN SMEETS VAAN DE TELEVISIE.

't Verhaol späölt in 't jaor 1958 toen iech lieraar waor aon de hoeshajdsjaol "Stella Maris" aon 't Antoniusplein in de binne-stad vaan Mestreech. Iech waor klasselieraar van 1A woe in un Fien Smeets hoort te zitte.

't Waos kort nao de zomervekantie toen de dirrektries, miech vroeg of iech wis boerum Fien Smeets nao de vekantie neet nao sjaol waos gekome? Umtot iech niks vaan Fien wis, voont de dirrektries dat iech mer ins op hoesbezoek moos goon. Nao sjaoltied stapde iech op miene fiets en góng op zeuk nao de familie Smeets. De Smeetse woende in un straot achter e paar fribrikke in de Boskaj. De straot waor nog neet geplavejd of getaard meh bedek mèt vastgerijje sintels vaan de staolfabrik vaan Mielke vaan Oppe. Aon die straot laoge un tiental huiskes. Op ein vaan die huiskes stoont unne hiel hoege televisiemas. Dao aon de deure gein naompleetsjes of hoesnummers te vinde waore, vroeg iech aon un vrouw die veur häör deur eerappele zoot te sjèlle of zij wis boe de familie Smeets woende ? De vrouw vertèlde miech, dat iech moos zien boe dee hoege mas op 't daak stoont. Bij de deur vaan dat huiske stoont e meidske vaan e jaor of vijf, zwart es unne sjouweveger en mèt un groete snótsbel. Toen iech häör vroeg of meer of peer thoes waor, keek ze miech aon of iech vaan un aander hiemelliechaam kaom, góng bleirend nao binne en sloog de deur touw. Eve later kaom e keend vaan e jaor of ach aon de deur kieke en toen iech die 't zellefde vroeg góng die ouch weer nao binnen. Toen nao un menuut of vijf wachte nog niks gebäörde gaof iech un róffel op de deur. Toen kaom get vaan e jaor of achttien, dat un bjoetie zou zien gewees es ze zellef en häör kleijer neet zoe zwart en

voel zouwe zien. Ze keek miech aon en zag: “meh menier, staot geer noe nog hijj ? Kom toch binne”. Ze doog de deur weijer ope en ging miech veur door un kamer boe op de blinkende vloer niks aandere stoont es twie zwoer motorfietse die blónke of ze zjus oet de etalaasj kaome. Langs e duuster genkske kaome veer in un soort woenkeuke boe wel ach of nege lui waore. In ‘t midde vaan dees ruimte stoont unne kwiezenjèr en dao neve laog in unne roukstool, unne in mien ouge al get awwere maan, dee mèt unne aandere maan aon ‘t onderhandele waor euver de pries vaan un douf. Un slónzetige vrouw zaot aon de taofel boteramme te smere en e stèl kinder späölde op de vloer mèt e paar matrassen, dekes en unne houp aandere rommel. Op un rèk tegeneuver de roukstool stoont de televisie woe de familie kinnelik ziene naam, Smeets vaan de televisie, aon te danke had. De zwarte bjoetie, die miech binne gelaote had, waor door un aander deur verdwene en niemes in ‘t vertrèk naam notitie vaan miech. Toen eve later un poos veel in ‘t gesprek euver de douf, maakde iech vaan de gelegenheid gebruik um te vraoge, wee de pa vaan Fien waor en boerum ze neet nao sjaol kouw. De maan in de roukstool vroog: komp geer vaan de pelitie ? Toen iech häöm leet weite, dat iech neet vaan de pelitie waor meh vaan de sjaol vaan Fien, zag heer: “Menier iech bin de pa vaan Fien en zoe es geer kint zien bin iech invalied. Iech höb unne plestieke boek”. Wat pa bedoelde met dee plestieke boek höb iech noets begrepe. ‘t Waor zeker gein plastische chirurgie, want dat waos in die daog nog hielemaal ónbekind. De maan vertelde wijjer dat heer ut tristig voont dat heer Fien neet nao sjaol kos laote goon umtot ze gein sjeun had um aon te trekke en heer gein geld had um die te koupe.

't Waos veur miech de ierste kier dat iech zoe'n situatie mètmaakde en iech wis toen ouch neet wat iech dao mèt aon moos. Iech dórfd hielemaol neet te vraoge of die twie motorfietse en de televisie daan veur niks waore gewees.

Pa belafde dat es de sjaol zouw zörrege veur sjeun, heer Fien Maondag nao sjaol zouw sjikke.

De volgende daag vertèlde iech op sjaol de gaank vaan zake en de dirrektries gaof miech viefentwintig gölde um nao de Smeetse te bringe met de kemissie dat ze sjeun môste koupe en Fien nao sjaol sjikke.

De viefentwintig gulde höb iech gebrach, meh wee Maondag neet kaom, waos Fien Smeets.

Wee wel kaom, waos pestoer Funke vaan de kèrrek in 't Bos-serveld, de parochie boe de Smeetse woende. Heer vroeg aon de zuster of ze gek gewoore waor?

Pa Smeets had vaan 't geld un fles zjenever en un paar kretsjes beer laote hole en ziech mèt zien zäöns en un paar vrun zaat gezope. De zäöns waore toen met hunne zate kop bij pestoer in de brevebus goon pisse en wie de maog hun attrappeerde gezag: "Mèt de groete vaan de zuster vaan de hoeshajdsjaol".

DE BUURT ROOND DE SJAOL.

De Boschstraotbuurt, boe iech in 1957 es lieraar begós, laag tösse de Boschstraot, de Besing, de kenaal, boe noe de Kesselkade ligk en de Kleine Grach. Wat veer in de jaore dat iech dao werrekde mètmaakde, is genóg um un epaart book te vulle. Wel moot iech zègke dat vaan de bijnao zestig jaor dat iech mèt 't Mestreechse oonderwies te make had, de èlf jaor op 't Antoniusplein, de jaore waore boe iech mè t 't mieste plezeer aon trök dink.

De Buurt waor genump nao de Boschtraot. Die straot waor d'r al in de middelieuwe en waos vreuger de oetvalswegg dee leep vaan de merret nao de Boschpoort in de twiede vestingmoer roond de stad en weijer naor 's Hertogenbosch. Aon die straot ligk de al roond 1350 gebouwde Mathiaskèrrek. In de buurt vaan de Besing laoge vreuger twee kloesters, ein vaan de Antonieten en ein vaan de Duitse orde dat Neu Biesen genump woort, dit om neet in de knuip te koume met 't eveneins door de Duitse orde gebouwde Alde Biesen bij Bilsen in Belsj. De twee kloesters bij de Besing woorte in 't begin vaan de negetiende ieuw aofgebroke um plaots te make veur de opkomende pepier en eerdewerk industrie roond de Besing, dat toen de binnehave vaan Mestreech waor en noe es jachhave deens deid.

De aw woenbuurt dee veer nog gekind höbbe, is gebouwd nao 1827 toen de industriebaron Regout zien glaasslijperij verplaatste nao dees buurt en un tummerfebrik aon de Boschstraot begós um d'r verpakkingsmateriaol veur de eerdewerk produkte te laote make. Die tummerfebrik besteit nog altied en weurt noe gezeen es industrieel errefgoed en 't is de bedoeling d'r un kultureel sentrum vaan te make.

In de buurt woorte un massa klein huiskes gebouwd veur de pottemennekes. Un deil vaan die huiskes is nog in de negetiende ieuw vervaange door hoegbouw boe in de werklui vaan de febrikke ein of twee kamers heurde. Tot in de jaore sestig vaan de twintigste ieuw, toen de buurt woort gerinnoveerd, woort dee bouw nog gebruik. Tot wiet in 't begin vaan de twintigste ieuw waos in vööl van dees hoezer nog gein gaas, water en elektrik. Winter en zomer mós gestook weurde op un groete kachel en de sanitaire veurzieninge waore zier primitief. Ziech wasse mooste de luij doen in un zinke teil in de kamer en op eeder verdeping waar op de gaank un twalèt boe alle bewoeners vaan de etaasj gebruik vaan mooste make. De klein huiskes hadde gein ech twalèt meh achter boete e keetsje boe in un ton stound woe op un plaank laag, mèt e gaat in. Die ton woort eedere week door gemeintewerrekliu opgehaold en leeg gemaak. De levenstouwstande waore hiel slech en de sterrefde onder de windelkinder waar groet. Es de maan vreuge deens had op ut febrik en koffie wouw veur heer ging werreke, moos de kachel al hiel vreug aongemaak en opgestook weure. Dat koffie make waos 't werrek vaan de vrouw en es de familie mèr ein kamer had, woord eederein wakker vaan 't gerammel vaan 't opstooke vaan de kachel. Um de tied tösse opstoon en 't make vaan koffie te verkorte, ging de vrouw nao 't water en vuur winkelke. Ze haolde dao veur eine cent e paar gleujende käälkjes um de kachel aon te make en un kan kokend heit water um koffie te zette. 't Lèste water en vuur winkelke in de buurt waos vaan twee aw vruijkes die daag en nach 't vuur lete branne en op dat vuur unne groete wasketel mèt water hadde stoon. Iech höb zellef dat winkelke neet mie gekind, meh buurtbewoeners höbbe miech vertèld dat 't bestande heet tot aon de tweede wereldoorlog.

De hoeshajdsjaol waos oondergebrach in unne achterbouw vaan 't klooster vaan de zusters vaan 't errem kinneke Zjeses aon de Boschstraot. De sjaol laog aon 't Sint Antoniusplein. De speulplaots waos vaan aof 't plein te bereike langs e smal genkske en grensde aon de ummoerde hoof vaan de pestoer vaan de Sint Metijskèrrek. 's Mörreges al hiel vreug woort veur de sjaol unne greunte en fruit merret gehawwe veur winkeleers en merretluij, die dao koume inkoupe. In de jaore roond 1960 waore d'r in de stad en ouch in de boetewieke nog vööl klein kruijeneers die ouch greunte en fruit verkochte en 't waos op dee merret daan ouch altied drök. Es de sjaol um haaf nege begós, wao dee merret al aofgeloupe en woort opgeruimp. Klein kinder oet errem families kaome oprape wat achtergebleve waor en luij die knijns hele kwaome mèt unne zak um dee te vulle mèt aofgeval-le greunteblaajer. 't Plein stond daan vol mèt kare en vrachwagele en de twee lierare die toen al unne oto hadde mooste dee örreges aandars parkere. Aon 't Antoniusplein laog ouch un iesfebrik boe groete stave ies gemaak woorte. Die stave woorte gebruik door slachterijje en kafees die nog gein ellentrikke keuling hadde. 't Ies woort dao gebruik um vleis en beer te keule. De stave ies woorte roondgebrach door unne maan mèt kaar en peerd en later mèt unne vrachoto. Gewoen luij kóste ouch veur vijfentwintig cent unne staaf ies hole. Ze kaome daan mèt un aw deke of unne jute zak en naome 't ies dao ingedrejd mèt in de kindewagel, e keerke of op de багаасjedrager vaan de fiets. Op 't plein woende op de derde verdeping vaan un hoeg hoes ouch e paar meidskes die de kos verdeende mèt ziech ligkend rech te houwe. Die hadde de geweente, es hunne drèkbak vol waor, de vinster ope te doen en deen ummer um te drejje zoe dat hunne aofval vaan oet de derde verdeping op straot veel.